

Labklājības ministrija

Sociālā aprūpe

Publicēts: 02.07.2020.

Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās cilvēki, kuri vecuma vai veselības stāvokļa dēļ nespēj sevi aprūpēt un kuriem ir noteikts 3. vai 4. aprūpes līmenis, kā arī bez vecāku gādības palikušie bērni, var saņemt mājokli, pilnu aprūpi un sociālo rehabilitāciju.

Tiesības saņemt valsts finansētus pakalpojumus ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās ir:

pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem, kuras šajās institūcijās ievietotas līdz 2003. gada 1. janvārim;
pilngadīgām neredzīgām personām un personām ar smagiem un ļoti smagiem garīga rakstura traucējumiem, kurām funkcionālo traucējumu smaguma pakāpes un aprūpes līmeņa dēļ nepieciešams saņemt pakalpojumu ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā;

bērniem ar smagiem un ļoti smagiem garīgās un fiziskās attīstības traucējumiem vecumā līdz četriem gadiem, kuriem funkcionālo traucējumu smaguma pakāpes dēļ nav iespējams nodrošināt aprūpi ģimenē, pie aizbildņa vai audžuģimenē;

bērniem ar smagiem un ļoti smagiem garīga rakstura traucējumiem vecumā no četriem līdz 18 gadiem, kuriem funkcionālo traucējumu smaguma pakāpes dēļ nav iespējams nodrošināt aprūpi ģimenē, pie aizbildņa vai audžuģimenē;

bāreņiem vecumā līdz diviem gadiem — uz laiku, līdz tiek uzsākta aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē, bet kopumā ne ilgāk kā sešus mēnešus, šajā periodā neieskaitot bērna adopcijas procesu, ja tas uzsākts pirmo sešu mēnešu laikā kopš bērna ievietošanas ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā;

bez vecāku gādības palikušiem bērniem vecumā līdz diviem gadiem — uz laiku, līdz bērns atgriežas ģimenē vai tiek uzsākta viņa aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē, bet kopumā ne ilgāk kā sešus mēnešus, šajā periodā neieskaitot bērna adopcijas procesu, ja tas uzsākts pirmo sešu mēnešu laikā kopš bērna ievietošanas ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā.

Šos pakalpojumus nodrošina pieci valsts sociālās aprūpes centri 26 filiālēs un organizācijas, kuras tiesības sniegt valsts finansētus sociālos pakalpojumus ieguvušas konkursa kārtībā.

Tiesības saņemt pašvaldību finansētus pakalpojumus ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās ir:

bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem;

pensijas vecuma personām;

cilvēkiem ar invaliditāti, ja viņiem nepieciešamā aprūpe pārsniedz aprūpei mājās vai dienas aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās noteikto apjomu.

Lai saņemtu sociālās aprūpes pakalpojumus, cilvēkam vai viņa likumiskajam pārstāvim jāvērsas savas pašvaldības sociālajā dienestā.

Sociālā aprūpe dzīvesvietā

Personu dzīvesvietā pieejamus sociālās aprūpes pakalpojumus saviem iedzīvotājiem nodrošina pašvaldības.

Lai saņemtu sociālās aprūpes pakalpojumus, cilvēkam vai viņa pārstāvim jāvērsas savas pašvaldības sociālajā dienestā.

Krīzes centra un naktspatversmes pakalpojumus var saņemt, nevēršoties pašvaldībā.

Visvairāk pieprasītais un visbiežāk sniegtais pašvaldību pakalpojums ir aprūpe mājās. Šādu aprūpi var saņemt cilvēki, kuri patstāvīgi nevar sevi aprūpēt veselības stāvokļa, funkcionālo traucējumu vai vecuma dēļ.

Lemjot par aprūpi mājās, sociālais dienests novērtē paša klienta un ģimenes locekļu spējas nodrošināt aprūpi, plāno darbības, kurās ir nepieciešama palīdzība un aprēķina aprūpes mājās pakalpojuma izmaksas. Pašvaldība savu iespēju ietvaros piedāvā profesionālu pakalpojumu sniedzēju nodrošināto aprūpi mājās vai sniedz atbalstu ģimenei, lai tā varētu aprūpēt ģimenes locekli. Ja personas aprūpi nodrošina ģimenes locekļi, pašvaldība šos ģimenes locekļus var atbalstīt psiholoģiski, viņus konsultējot un apmācot, un, ja nepieciešams, arī materiāli (ja šāds atbalsta veids ir paredzēts pašvaldības saistošajos noteikumos).

Jāņem vērā, ka klienta pienākums ir samaksāt par saņemtajiem sociālajiem pakalpojumiem, tai skaitā arī par aprūpi mājās. Ja klienta ienākumi nav pietiekoši, lai samaksātu pilnu sociālā pakalpojuma cenu un par pakalpojumu maksā apgādnieks. Līdzekļi, kas pēc pakalpojuma samaksas paliek apgādnieka ģimenes rīcībā, nedrīkst būt mazāki par summu, kura aprēķināta, reizinot valstī noteikto minimālo algu ar šādu koeficientu:

par vienas personas ģimeni - 1,0;

par katru nākamo apgādnieka ģimenes locekli - 0,5.

Trūcīgas personas, kuras par tādām atzītas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, no samaksas par sociālajiem pakalpojumiem ir atbrīvotas.

Otrs pieprasītākais sociālās aprūpes pakalpojums ir dienas aprūpes centrs. Šeit var saņemt gan nepieciešamo aprūpi, gan izmantot dažādās brīvā laika pavadīšanas iespējas, attīstīt savas prasmes un izglītoties.

Dienas aprūpes centri sniedz pakalpojumus dažādām iedzīvotāju grupām:

pensijas vecuma personām;

personām ar garīgās attīstības traucējumiem;

personām ar fiziska rakstura traucējumiem;

bērniem invalīdiem;

bērniem no trūcīgām ģimenēm, ieskaitot bērnus ar uzvedības traucējumiem;

citām iedzīvotāju grupām, piemēram, personām pēc atbrīvošanas no soda izciešanas vietas, no psihoaktīvām vielām atkarīgajiem un citiem.

Valsts līdzfinansē dienas aprūpes centrus, kas sniedz pakalpojumus personām ar garīga rakstura traucējumiem.

Grupu māja (dzīvoklis) ir atsevišķs dzīvoklis vai māja, kurā personām ar garīga rakstura traucējumiem nodrošina individuālu atbalstu sociālo problēmu risināšanā. Valsts sedz daļu no izmaksām par uzturēšanos grupu mājā (dzīvoklī) tām personām, kuras pēc sociālās rehabilitācijas pusceļā mājā uzsāk patstāvīgu dzīvi, atstājot sociālās aprūpes centru.

Ja cilvēks dzīvo sociālās aprūpes centrā personam ar garīga rakstura traucējumiem, tad viņam ir iespējas pirms pāriešanas uz dzīvi grupu dzīvoklī iziet rehabilitācijas kursu pusceļā mājā vai analogu programmu jebkurā sociālās aprūpes centrā, kurā nav izveidota pusceļa māja. Pusceļa mājas pakalpojums ir pārejas posms no ilgstošas sociālās aprūpes uz patstāvīgu dzīvi. Šeit cilvēki ar garīga rakstura traucējumiem mācās sadzīvē nepieciešamās iemaņas - kā gatavot ēst, mazgāt veļu, apkopt sevi - lietas, par kurām cilvēkam pašam nebija jāgādā, dzīvojot aprūpes centrā. Patlaban valsts sociālās aprūpes centros izveidotas sešas pusceļa mājas.

Krīzes centrs ir vieta, kur krīzes situācijā nonākuši iedzīvotāji var saņemt īslaicīgu psiholoģisko un cita veida palīdzību.

Atsevišķi krīzes centri savus klientus var arī izmitināt.

Servisa dzīvoklis ir īpaši pielāgots cilvēkiem ar smagiem funkcionālajiem traucējumiem. Tas iekārots tā, lai palielinātu cilvēka iespējas dzīvot patstāvīgi un aprūpēt sevi. Servisa dzīvokļu īrniekiem pašvaldība nodrošina arī nepieciešamos pakalpojumus.

Patversmes un nakts patversmes ir pašvaldību sniegts pakalpojums bezpajumtniekiem un cilvēkiem, kas nonākuši krīzes situācijā. Patversmēs lielākoties var uzturēties līdz 3 mēnešiem. Te var saņemt uzturu, kā arī sociālā darba speciālistu pakalpojumus.

<https://www.lm.gov.lv/lv/sociala-aprupe>